

Hotărârile în cauzele C-524/15 Luca Menci, C-537/16 Garlsson Real Estate SA și alții/Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) și în cauzele conexate C-596/16 Enzo Di Puma/Consob și C-597/16 Consob/Antonio Zecca

Principiul *ne bis in idem* poate fi restrâns în scopul protejării intereselor financiare ale Uniunii și a piețelor financiare ale acesteia

Totuși, o astfel de restrângere nu trebuie să depășească ceea ce este strict necesar pentru îndeplinirea acestor obiective. Reglementarea italiană în materie de manipulări ale pieței ar putea fi contrară dreptului Uniunii

Principiul *ne bis in idem* stabilește că nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de două ori pentru aceeași infracțiune¹. Acest drept fundamental este recunoscut atât prin Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (carta)², cât și prin Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO)³. În patru cauze italiene, se solicită Curții să interpreteze acest principiu în cadrul Directivei TVA⁴ și al Directivei privind piețele financiare⁵.

Cauza C-524/15, Menci – Administrația financiară italiană a aplicat domnului Luca Menci o sancțiune administrativă pentru neplata TVA-ului pentru anul 2011 (11). Domnul Menci a fost urmărit penal ulterior pentru aceleași fapte în fața Tribunale di Bergamo (Tribunalul din Bergamo, Italia) (12).

Cauza C-537/16, Garlsson Real Estate și alții – În 2007, Comisia Națională Italiană pentru Societăți și Bursă (Commissione Nazionale per le Società e la Borsa, „Consob”) a aplicat o sancțiune administrativă domnului Stefano Ricucci pentru manipulări ale pieței (11, 12). Domnul Ricucci a atacat această decizie în fața instanțelor italiene. În cadrul recursului formulat de acesta la Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), acesta a susținut că a fost deja condamnat definitiv în 2008 pentru aceleași fapte la o sancțiune penală care s-a stins prin amnistie (13).

Prin cererile de decizii preliminare, Tribunale di Bergamo și Corte suprema di cassazione solicită Curții în special să aprecieze compatibilitatea cumulului procedurilor și al sancțiunilor cu principiul *ne bis in idem*.

În hotărârile de astăzi, Curtea consideră că, în situațiile menționate, un cumul între „urmăriri/sanctiuni penale” și „proceduri/sanctiuni administrative de natură penală” ar putea exista față de aceeași persoană pentru aceleași fapte. Un astfel de cumul de proceduri și de sancțiuni ar constitui o restrângere a principiului *ne bis in idem* (Menci 32, 33, 37, 39; Garlsson 34, 35, 39, 41, 52).

Curtea declară că astfel de restrângeri necesită o justificare, aceasta fiind supusă cerințelor care rezultă din dreptul Uniunii⁶ (Menci 40, Garlsson 42). Cu privire la acest aspect, ea precizează că o

¹ Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson ([C-617/10](#), a se vedea CP nr. [19/13](#)).

² Articolul 50 din cartă.

³ Protocolul nr. 7 (articolul 4) la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

⁴ Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO 2006, L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).

⁵ Directiva 2003/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale și manipulările pieței (abuzul de piață) (JO 2003, L 96, p. 16, Ediție specială, 06/vol. 5, p. 210).

⁶ Potrivit articolului 52 alineatul 1 din cartă, potrivit căruia „Orice restrângere a exercițiului drepturilor și libertăților recunoscute prin prezenta cartă trebuie să fie prevăzută de lege și să respecte substanța acestor drepturi și libertăți. Prin

reglementare națională care autorizează un cumul de proceduri și de sancțiuni de natură penală trebuie:

- să vizeze un **obiectiv de interes general** de natură să justifice un astfel de cumul de proceduri și de sancțiuni, aceste proceduri și sancțiuni trebuind să aibă **scopuri complementare** (Menci 44, 63; Garlsson 46);
- să stabilească **reguli clare și precise** care să permită justițiabilului să prevadă care acte și omisiuni pot face obiectul unui astfel de cumul de proceduri și de sancțiuni (Menci 47 ; Garlsson 49) ;
- să asigure să **procedurile sunt coordonate între ele** pentru a limita la strictul necesar sarcina suplimentară care rezultă pentru persoanele vizate dintr-un cumul de proceduri (Menci 53, 63 ; Garlsson 55), și
- să asigure că **severitatea ansamblului sancțiunilor** este limitată la ceea ce este strict necesar în raport cu gravitatea infracțiunii vizate (Menci 55, 63 ; Garlsson 56).

Revine instanței naționale sarcina de a verifica dacă aceste cerințe sunt îndeplinite în speță (Menci 44, 51, 57; Garlsson 46, 53, 59) și de asemenea de a se asigura că sarcinile care rezultă concret dintr-un astfel de cumul pentru persoana vizată nu sunt excesive în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite (Menci 58, 59, 64). În fine, Curtea consideră că cerințele pe care le impune dreptul Uniunii pentru un eventual cumul de proceduri și de sancțiuni de natură penală asigură un nivel de protecție a principiului *ne bis in idem* care nu îl încalcă pe cel garantat de CEDO (Menci 60, 61). În temeiul acestor considerații, Curtea arată, în Hotărârea **Menci**, că obiectivul de a garanta colectarea în integralitate a TVA-ului datorat pe teritoriile statelor membre este de natură să justifice un cumul de proceduri și de sancțiuni de natură penală (Menci 44 și 63). În ceea ce privește reglementarea națională care permite inițierea unei proceduri penale chiar și după aplicarea unei sancțiuni administrative definitive de natură penală, Curtea observă, sub rezerva verificării de către instanța de trimitere, că această reglementare permite în special să se asigure că respectivul cumul de proceduri și de sancțiuni pe care îl autorizează nu depășește ceea ce este strict necesar în vederea realizării obiectivului (Menci 57).

În Hotărârea **Garlsson Real Estate și alții**, Curtea constată că obiectivul de protejare a integrității piețelor financiare ale Uniunii și a încrederii publicului în instrumentele financiare este de natură să justifice un cumul de proceduri și de sancțiuni de natură penală (Garlsson 22, 46). Totuși, aceasta observă, sub rezerva verificării de către instanța națională, că **reglementarea italiană care sancționează manipulările pieței pare a nu respecta principiul proporționalității**. Astfel, această reglementare națională autorizează desfășurarea unei proceduri administrative de natură penală pentru aceleași fapte care au făcut deja obiectul unei condamnări penale. Or, sancțiunea penală pare a fi de natură să reprime ea singură infracțiunea în mod efectiv, proporțional și disuasiv. În aceste condiții, desfășurarea unei proceduri administrative de natură penală pentru aceleași fapte care au făcut deja obiectul unei astfel de condamnări penale **ar depăși ceea ce este strict necesar** pentru realizarea obiectivului de protecție a piețelor (Garlsson 59). În plus, această reglementare pare că nu asigură proporționalitatea dintre ansamblul sancțiunilor și gravitatea infracțiunii (Garlsson 60).

Cauzele conexate C-596/16 și C-597/16, Di Puma și Zecca – În 2012, Consob a aplicat sancțiuni administrative domnilor Enzo Di Puma și Antonio Zecca (13) pentru utilizări abuzive ale informațiilor confidențiale (14). În acțiunile introduse la Corte suprema di cassazione, aceștia au arătat că, în procedura penală pentru aceleași fapte inițiată în paralel cu procedura administrativă (16, 17), instanța penală a constatat că utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale nu au fost dovedite (25, 26). Autoritatea de lucru judecat a acestei hotărâri penale definitive de achitare interzice, potrivit dreptului procesual național, desfășurarea unei proceduri administrative privind

respectarea principiului proporționalității, pot fi impuse restrângeri numai în cazul în care acestea sunt necesare și numai dacă răspund efectiv obiectivelor de interes general recunoscute de Uniune sau necesității protejării drepturilor și libertăților celorlalți.”

aceleași fapte (17, 22, 24). În acest context, Corte suprema di cassazione solicită Curții să stabilească dacă, ținând seama de principiul *ne bis in idem*, Directiva privind piețele financiare se opune unei astfel de reglementări naționale (25, 26). Astfel, această directivă impune statelor membre obligația de a prevedea sancțiuni administrative efective, proporționale și cu efect de descurajare pentru încălcările interdicției privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale (25).

În hotărârea de astăzi, Curtea statuează că o astfel de reglementare națională nu este contrară dreptului Uniunii, ținând seama de **principiul autorității de lucru judecat**, care are o importanță semnificativă atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în ordinele juridice naționale. În plus, atunci când **există o hotărâre penală definitivă de achitare care constată absența infracțiunii**, desfășurarea unei proceduri de sancțiune administrativă pecuniară de natură penală ar fi incompatibilă cu principiul *ne bis in idem*. Astfel, într-o astfel de situație, desfășurarea acestei proceduri **ar depăși în mod vădit ceea ce este necesar** pentru realizarea obiectivului care constă în protejarea integrității piețelor financiare ale Uniunii și a încrederii publicului în instrumentele financiare (42, 44 și 45).

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Instanța națională are obligația de a soluționa cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

Textul integral al hotărârilor ([C-524/15](#), [C-537/16](#) precum și [C-596/16](#) și [C-597/16](#)) se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Nancho Nanchev ☎ (+352) 4303 4293

Imagini de la pronunțarea hotărârii sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106